

Čistá energie pro všechny Evropany

1. Východiska a úvod do problematiky

V květnu roku 2019 dokončila Evropská unie revizi rámce své energetické politiky, který stanoví regulační podmínky pro přechod z fosilních paliv na čistou energii tím, že finálně přijala všechny návrhy obsažené v balíčku nazvaném Čistá energie pro všechny Evropany. Tento soubor osmi legislativních aktů v oblasti energetiky významně přispívá k provádění strategie Energetické unie a k plnění unijních závazků podle Pařížské dohody.

Na období 2021-2030 s výhledem do roku 2050 balíček definuje pět oblastí energetické unie za účelem dosažení EU cílů v oblasti energetiky a klimatu. První tři jsou určující i pro města a obce.

1. **Energetická náročnost budov** – zlepšení energetické náročnosti budov pomůže EU snáze dosáhnout svých cílů v oblasti energetiky a klimatu. Směrnice o energetické náročnosti budov (EU 2018/844, Energy Performance of Buildings Directive) nastiňuje konkrétní opatření pro odvětví stavebnictví.
2. **Obnovitelné zdroje energie** – EU si stanovila ambiciózní a závazný cíl ve výši 32 % pro obnovitelné zdroje energie ve skladbě zdrojů energie EU do roku 2030. Přepracovaná směrnice o obnovitelných zdrojích energie (2018/2001/EU, Renewable Energy Directive) vstoupila v platnost v prosinci 2018.
3. **Energetická účinnost** – snížení energetické náročnosti je klíčové, úspory energie jsou totiž nejjednodušším způsobem, jak ušetřit peníze pro spotřebitele a snížit emise skleníkových plynů. EU proto stanovila závazné cíle ve výši nejméně 32,5 % energetické účinnosti do roku 2030 ve srovnání s neměnným, stejným přístupem. Směrnice o energetické účinnosti ((EU) 2018/2002) byla pozměněna a platí od prosince 2018.
4. **Správa energetické unie a opatření v oblasti klimatu** (2018/1999, The Regulation on the Governance of the Energy Union and Climate Action) – za účelem řádné implementace energetické legislativy je každý členský stát EU povinen zpracovat integrovaný desetiletý Vnitrostátní plán v oblasti energetiky a klimatu.
5. **Nastavení trhu s elektřinou** – usiluje o zavedení moderního trhu s elektřinou v EU, přizpůsobeného novým požadavkům na flexibilitu trhu, tržní orientaci (role prosumers) a schopnost integrace vyššího podílu obnovitelných zdrojů.

Přehled balíčku Čistá energie pro všechny Evropany, včetně odkazů na konkrétní legislativu na webu Evropské komise: https://ec.europa.eu/energy/topics/energy-strategy/clean-energy-all-europeans_en.

Důsledek pro municipality je především v jiném pojetí významu decentrální energetiky a důrazu na energetickou bezpečnost. Zároveň roste role všech kategorií spotřebitelů, a to jak při rozhodování se o způsobu zásobování energií (nejen elektřinou), tak také v tom, do jaké míry mohou být sami nebo ve skupině výrobci energie.

Při nastavování nové legislativy v ČR jsou diskutována tato témata: kombinace velkých a malých zdrojů, prosumers, role obcí a krajů v zásobování obyvatel, snižování energetické náročnosti v budovách i v infrastruktuře, téměř ostrovní provoz, další postup při nahrazení uhlí u malospotřebitelů, využití odpadů jako zdroje energie, smart grid, bateriové úložiště, poradenství v energetice a financování energetických úspor.

Obce by měly být na tuto diskusi připraveny a měly by mít koncepci energetických úspor a zásobování energií, a to jak svého majetku, tak všech dalších aktérů v území. Koncepce by měla vycházet z principu prosumers a definovat, jak chce municipalita rozvíjet zásobování energiemi a spolupráci s dodavateli, a stejně tak jasné cíle, které se týkají snižování spotřeby energií.

2. Situace a legislativa v České republice a na Slovensku

2.1. Situace a legislativa v České republice

Národní přístup ke klimatu a energii je definován ve dvou klíčových strategických dokumentech: Vnitrostátní plán ČR v oblasti energetiky a klimatu (2019) a Politika ochrany klimatu v České republice (2017). Ani jeden z dokumentů nezavazuje municipality přímo k naplňování konkrétních cílů, i když například Vnitrostátní plán a Politika ochrany klimatu v ČR výslovně říkají, že „Obce a města patří mezi významné znečišťovatele skleníkovými plyny, kdy hlavními zdroji znečištění jsou spotřeba energií (budovy, veřejné osvětlení, nová výstavba) a doprava. V rámci strategického plánování si začíná řada měst a obcí tento problém uvědomovat a v rámci samosprávné působnosti přijímá závazky pro snižování emisí skleníkových plynů na svém území, které jdou nad rámec národní či evropské legislativy“ (str.105).

Je na obcích a městech, jak svoje strategie směrem k ochraně klimatu a energetické politice nastaví. Stěžejním zákonem je zákon č. 406/2000 Sb. o hospodaření energií a související předpisy, jenž stanoví práva a povinnosti fyzických a právnických osob při nakládání s energií, zejména elektrickou a tepelnou, a dále s plynem a dalšími palivy.

Příručka Metodický návod pro veřejnou správu – Energetický management krok za krokem (Porsenna a Sdružení energetických manažerů měst a obcí, 2020) definuje legislativní předpisy do pěti skupin podle stupně jejich detailu a/nebo zaměření na:

- Celé město, například nařízení vlády o státní a územní energetické koncepci;
- Městský majetek, např. příslušná ustanovení zákona a vyhláška o energetickém auditu;
- Jednotlivé budovy, např. vyhláška o energetické náročnosti budov;
- Dílčí požadavky na provoz, např. požadavky na kontrolu kotlů a rozvodů tepelné energie;
- Obecné nebo specifické detailní ustanovení, např. technické normy nebo vyhláška o vykazování energie z OZE.

Vedle předpisů jsou pro klimaticko-energetický management důležité technické normy. Na některé odkazují platné zákony, jiné samy o sobě představují důležitý pilíř pro municipality v oblasti energetiky. Sem patří skupina těchto ISO norem:

- ČSN EN ISO 50001 (CZ) – Systémy managementu hospodaření s energií – Požadavky s návodem k použití;
- ČSN ISO 50002 (CZ) – Energetické audity – Požadavky s návodem k použití;
- ČSN ISO 50004 (ENG) – Návod pro zavádění, udržování a zlepšování systému managementu hospodaření s energií;
- ČSN ISO 50006 (ENG) – Měření energetické náročnosti pomocí výchozího stavu spotřeby energie (EnB) a ukazatelů energetické náročnosti (EnPI) – Obecné zásady a návod;
- ČSN ISO 50015 (ENG) – Měření a ověřování energetické náročnosti organizací – Obecné zásady a návod.

2.1.1. Zákon č. 406/2000 Sb. o hospodaření energií

Z pohledu energetického managementu je nejdůležitější zákonnou normou zákon o hospodaření energií, v jehož rámci jsou postupně implementována i klíčová ustanovení evropské směrnice o energetické účinnosti.

Nová definice energetického auditu v zákoně o hospodaření energií představuje významnou změnu ve vnímání energetického auditu, a to ve smyslu normy ISO 50002. Jelikož se jedná o klíčové ustanovení i ve vztahu k energetickému managementu, je vhodné uvést alespoň základní terminologii, kterou zákon zavádí:

- Cílem energetického auditu je účel dohodnutý mezi zadavatelem (povinnou osobou) energetického auditu a energetickým specialistou;
- Energetický audit se zpracovává na celé energetické hospodářství organizace;
- Energetickým hospodářstvím se rozumí budova nebo provoz, jestliže lze u nich stanovit spotřebu energie na základě měřitelného vstupu a výstupu;
- Ucelenou částí energetického hospodářství je územně nebo procesně oddělená část energetického hospodářství, kterou je možno na základě měřitelného vstupu a výstupu energie vyčlenit;
- Provozem energetického hospodářství je soubor spotřebičů sloužící k dodávce energie pro užití v budovách, výrobních procesech, dopravě nebo jejich souboru.

Důležité je zpracovat vhodné a přesné zadání pro energetického specialistu. To platí i v případě ostatních energetických dokumentů, ale v případě energetického auditu je to aktuálně nejvíce potřebné, neboť jeho rozsah, cena a výsledná podoba závisí zásadně na tom, jak podrobně a přesně je zpracováno zadání.

Jedním z klíčových požadavků na energetického specialistu by mělo být zpracování referenčních spotřeb všech budov a výpočtových spotřeb po provedené renovaci tak, aby bylo možné jednoduše v reálném čase vyhodnocovat provoz ve vztahu k plánované (predikované) spotřebě. Jedním z požadavků normy ISO 50001 je predikce spotřeby energie minimálně na období jednoho roku dopředu.

2.1.2. Přehled legislativy

V době psaní kapitoly nebyly k dispozici některé novely vyhlášek k zákonu o hospodaření energií, proto jsou v přehledu níže uvedeny původní předpisy. Zákon spolu s prováděcími předpisy je k dispozici také na stránkách portálu TZB-INFO: www.tzb-info.cz/pravni-predpisy/zakon-c-406-2000-sb-a-souvisejici-predpisy.

Předpis (číslo)	Název předpisu	Stručný popis legislativní povinnosti
Zákon č. 406/2000 Sb.	O hospodaření energií	Pravidla a požadavky na využití energie
Vyhláška č. 193/2007 Sb.	Stanovení účinnosti užití energie při rozvodu tepelné energie a vnitřním rozvodu tepelné energie a chladu	Požadavky na účinnost rozvodů tepla a chladu
Vyhláška č. 194/2007 Sb.	Pravidla pro vytápění a dodávku teplé vody a měrné ukazatele spotřeby tepelné energie pro vytápění a pro přípravu teplé vody a požadavky na vybavení vnitřních tepelných zařízení budov přístroji regulujícími a registrujícími dodávku tepelné energie	Měrné ukazatele spotřeby tepelné energie pro vytápění a přípravu teplé vody - <i>zrušeny novelou zákona</i> Termostatické ventily Způsob měření tepla
Vyhláška č. 319/2019 Sb.	O energetickém štítkování a ekodesignu výrobků spojených se spotřebou energie	Energetická náročnost výrobků
Vyhláška č. 441/2012 Sb.	O stanovení minimální účinnosti užití energie při výrobě elektřiny a tepelné energie	Požadavky na minimální účinnost
Vyhláška č. 480/2012 Sb. <i>Bude nahrazena samostatnými vyhláškami pro EA a EP</i>	O energetickém auditu a energetickém posudku	Rozsah energetického auditu Rozsah energetického posudku
Vyhláška č. 264/2020 Sb.	O energetické náročnosti budov	Průkaz energetické náročnosti budov, certifikace budov
Vyhláška č. 4/2020 Sb.	O energetických specialstech	Povinnosti energetického specialisty
Vyhláška č. 193/2013 Sb. <i>Bude nahrazena novou vyhláškou</i>	O kontrole klimatizačních systémů	Kontroly klimatizačních systémů <i>Nově: kontrola provozovaných systémů klimatizace</i>

Vyhláška č. 194/2013 Sb. <i>Bude nahrazena novou vyhláškou</i>	O kontrole kotlů a rozvodů tepelné energie	Kontroly kotlů <i>Nově: kontrola provozovaných systémů vytápění</i>
Nařízení vlády č. 232/2015 Sb.	O státní energetické koncepci a o územní energetické koncepci	Obsah a způsob provedení státní a územní energetické koncepce
Zákon č. 458/2000 Sb.	O podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)	Podmínky podnikání a výkon státní správy v energetických odvětvích, kterými jsou elektroenergetika, plynárenství a teplárenství
Vyhláška č. 82/2011 Sb.	O měření elektřiny a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněném dodávce, neoprávněném přenosu nebo neoprávněné distribuci elektřiny	Způsob měření elektřiny
Vyhláška č. 108/2011 Sb.	O měření plynu a o způsobu stanovení náhrady škody při neoprávněném odběru, neoprávněném dodávce, neoprávněném uskladňování, neoprávněné přepravě nebo neoprávněné distribuci plynu	Způsob měření plynu
Vyhláška č. 387/2012 Sb.	O státní autorizaci na výstavbu výroby elektřiny	Posuzování žádostí o udělení autorizace
Zákon č. 165/2012 Sb.	O podporovaných zdrojích energie a o změně některých zákonů	Podpora OZE
Vyhláška č. 145/2016 Sb.	O vykazování elektřiny a tepla z podporovaných zdrojů a k provedení některých dalších ustanovení zákona o podporovaných zdrojích energie (vyhláška o vykazování energie z podporovaných zdrojů)	Vykazování energie z OZE
Zákon č. 505/1990 Sb.	O metrologii	Způsob měření, požadavky na měřiče
Vyhláška č. 345/2002 Sb.	Měřidla k povinnému ověřování a měřidla podléhající schválení typu	Doba platnosti stanovených měřidel
Zákon č. 201/2012 Sb.	O ochraně ovzduší	Ochrana ovzduší, emisní limity
Vyhláška č. 330/2012 Sb.	O posuzování znečištění a informování při smogových situacích	Posuzování a vyhodnocení úrovně znečištění
Zákon č. 183/2006 Sb.	Stavební zákon	Stavební zákon
Vyhláška č. 499/2006 Sb.	O dokumentaci staveb	Minimální obsah projektové dokumentace
Vyhláška č. 268/2009 Sb.	O technických požadavcích na stavby	§ 16 - Úspora energie a tepelná ochrana - odkaz na ČSN 730540-2
Zákon č. 174/1968 Sb.	O státním odborném dozoru nad bezpečností práce	Kontroly, revize a zkoušky plynových zařízení
Zákon č. 89/2012 Sb.	Občanský zákoník	Revize tlakových nádob
Zákon č. 262/2006 Sb.	Zákoník práce	Požadavky na větrání budov
Zákon č. 258/2000 Sb.	O ochraně veřejného zdraví	Požadavky na větrání budov
Zákon č. 262/2006 Sb.	Zákoník práce	Povinnost zaměstnavatele vytvářet bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a vyhledávat a odstraňovat potenciální rizika
Vyhláška č. 410/2005 Sb.	O hygienických požadavcích na prostory a provoz zařízení a provozoven pro výchovu a vzdělávání dětí a mladistvých	Požadavky na kvalitu vnitřního prostředí ve školách

2.2. Situace a legislativa na Slovensku

Slovenský přístup k řízení opatření v oblasti energetiky a klimatu je definován ve dvou strategických dokumentech:

- Integrovaný národní energetický a klimatický plán na roky 2021–2030 (2019) v gesci Ministerstva hospodářstva Slovenské republiky,
- Nízkouhlíková strategie rozvoje Slovenské republiky do roku 2030 s výhledem do roku 2050 (2020) v gesci Ministerstva životního prostředí Slovenské republiky.

Ani jeden z uvedených strategických dokumentů neukládá samosprávám specifické povinnosti ohledně jejich aktivit v oblasti energetiky a klimatu. V případě „Nízkouhlíkové strategie rozvoje SR“ není úkol samospráv specificky vymezen. V případě Národního integrovaného energetického a klimatického plánu jsou samosprávy cílem realizace několika opatření, jejich realizaci však budou zastřešovat jiné instituce. Jde především o opatření:

- Modernizace veřejného osvětlení
- Podpora ekologických veřejných zakázek (tzv. Green public procurement, GPP)
- Podpora energetických auditů, zavádění systémů energetického managementu, environmentálního managementu a EMAS pro veřejnou správu, státní správu a samosprávu
- Krajské energetické centrum
- Regionální centra udržitelné energetiky (RCUE)
- Podpora zavádění a zlepšování technických systémů v budovách
- Zlepšování energetické náročnosti v nebytových budovách s cílem snížit emise skleníkových plynů

Aktivní účast ať už místních, nebo regionálních samospráv, se předpokládá při provádění následujících opatření v oblasti dopravy:

- Obnova a modernizace vozového parku – dráhová doprava
- Podpora veřejné osobní dopravy
- Podpora cyklistické dopravy

2.2.1. Legislativa

Legislativně je problematika energetiky a klimatu upravená ve více zákonech a jejich prováděcích vyhláškách. Pro oblast energetiky jsou nejdůležitější následující zákony:

- Zákon č. 251/2012 Z. z. o energetice a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 657/2004 Z. z. o tepelnej energetike
- Zákon č. 321/2014 Z. z. o energetickej efektívnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov
- Zákon č. 555/2005 Z. z. o energetickej hospodárnosti budov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

3. Literatura

SEMMO, PORSENNA o.p.s. (2020) – Metodický návod pro veřejnou správu – Energetický management krok za krokem, ISBN 978-80-210–8916-1

Integrovaný národný energetický a klimatický plán na roky 2021–2030, Ministerstvo hospodárstva SR, 2019 [cit. 13. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.mhsr.sk/uploads/files/ljkPMQAc.pdf>

Nízkouhlíková stratégia rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050, Ministerstvo životného prostredia SR, 2020 [cit. 13. 4. 2020]. Dostupné z: <https://www.minzp.sk/files/oblasti/politika-zmeny-klimy/nus-sr-do-roku-2030-finalna-verzia.pdf>